بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް

ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2016/HC-A/241
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:

* ނަން: މިލެނިއަމް ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް   * ރެޖިސްޓްރޭޝަން ނަންބަރު: C-1027/208

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: މ. ޝޫރާ މަންޒިލް/ މާލެ   * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: މ. ޝޫރާ މަންޒިލް/ މާލެ

- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް:

* ނަން: އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރެޜަރީ/ ރިޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް)

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ވެލާނާގެ/ މާލެ   * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ވެލާނާގެ/ މާލެ

* ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 25 މެއި 2016   * ނިމުނު ތާރީޚް: 16 މޭ 2017

- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމް:

* ނަންބަރު: B3-CR-1/VN/2016/5

* ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު

* މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ވަގުތީ އަމުރު

* ނިންމި ތާރީޚް: 15 މާރިޗު 2016

- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް،   އިސްފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ދީދީ،   ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު

- ދައުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަގުތީ އަމުރު" އެކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެއަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް މިޝަރީޢަތް ކުރިޔަށް ގެންދެވުނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ވަކީލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަލައިދިނުމަށް ދަޢުވާ އެކެވެ.

މިޤަޟިއްޔާގައި، ދައުވާކުރައްވާފައިވަނީ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ (މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެނެރަލް/ ރިޕަބްލިކް އެޓަރނީ ޖެނެރަލް) އެވެ.

- ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުމުގެ ބައި:

1- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަގުތީ އަމުރު" އަކީ ބޭއިރު،

އެ އަމުރަށް 28 ޖުލައި 2016 ވަނަ ހެނދުނުގެ ފުރަތަމަ ގަޑީގައި ސ. މާފަރުގައި ބޭސްކޮށް އުފައްދާފައިވާ

ތަރައްޤީކުރުން ހިންގުމަށް މިޝަރީޢަތް ކުރިޔަށް ގެންދެވުނު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ދިވެހި ދައުލަތުގެ މުއްދަތު 07

ނަވަންބަރު 2013 ވަނަ އަހަރު ވެފައި ވާކަމަށް، އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން އަސްލުކަމުގައި މަސައްކަތްތަކެއް

ކުރުމުގެ ހުއްދަދިނުމަށް ރިޕޯޓުކުރާ އެފެއާޒް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެނެރަލްގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13

(11 ފެބްރުއަރީ 2016) ސިޓީއިން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރައްވާކަން އަންގާފައިވާ ކަމަށާއި، އިސްލާ

ބަލައިދިނުމަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރައްވާނީ ޤާނޫނު އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

(ކަންތައްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ ޤާނޫނު ކަމަށާއި، އެއްބަސްވުން އެއީ ސަރުކާރު

ބާޠިލުކުރެއްވި ރަސްމީކަމުގައި ކަނޑައެޅުއްވައި ދެއްވުމަށާއި، ސ. މާފަރު އެއަރޕޯޓްގެ މަސައްކަތް ކުރުމުން

ދާބަރުލެއް ޤާއިމްކޮށްދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަމުރުކޮށްދެއްވުމަށާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ޕާޓީތަކުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ކަންކަން ފަސްޖެހިފައިވަނީ މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް ހަމަނުޖެހޭ ބާރުން ބޭރުގައި ހިނގާފައިވާ ކަންކަމުގެ ސަބަބުގެ ނުނުކަމާއި ދައުލަތުގެ ބާރުގެ ދަށުން ހިނގާ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ފަސްޖެހިފައިވުމަކީ އެއްބަސްވުމުން ބާޠިލުކުރެވޭނެކަމަށް ސަބަބަކީ ނުހިނގާކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އަދި މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ދިވެހި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި؛ ރިޔާސަތު އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ ގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބްރުއަރީ 2016) ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވިދާނެ ހާލަތެއް ބާރުލިބިގެން ވެފައި ނޯޓިސްކަމަށާއި، ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައުސޫލު ކިބައިން މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް ބަދަލުގެއްލުމަކަށް ދެއްކުމަށް ދައުލަތުގެ ވަޒީފާގައި ހުރި ދައުލަތުގެ އިޖުރާއަތު ތަކުގެ ބާރުވެރިކަމާއި އިންތިހާބުތަކާއި ކުރިއަށްއޮތުމުގެ އެންމެހާ އިދާރީ ގަވާއިދުތަކާއި މުއައްސަސާތަކާއި އަދި މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ބަޔާންކޮށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ މަސައްކަތް ނޫޅުނުކަމަށް ދަށުން ޤާނޫނާ އިޚްތިޔާރީ ބައްޓަންކޮށް ބަލައިގަތުމަށް ތަރުތީބުން ކަމަށާއި، އަދި މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑުތަކުގެ ވާހަކަތަކުން، މިފަދަ ސަރުކާރުގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތްތަކުން ފަރާތްތަކުން ރިޔާސަތު އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބްރުއަރީ 2016) ސިޓީއަށް ބަލައިލުމުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ، 11 ފެބްރުއަރީ 2016 ދުވަހުގެ ގަރާރު ދައުލަތުގައި ބޯޑުވަޒީރު ޖަލްސާގެ އެއަރޕޯޓްގެ ގޮތުގައިވާ އެއްބަސް މުއާމަލާތެއް ކޮންމެ ފަރާތަކާއި ޙަވާލުކުރުމަށް އަދާކުރަމުން ގޮތުގެ ކުރިން އެއްބަސް ކަމެއް ނެތުކުރަން މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން ޖެނެރަލްގެ މަސައްކަތްކުރެވުން، ދައުލަތުގެ ކަރާބަށް އަމިއްލަފޯރާއި ނަންދޭއްހުވުމުގެ ގޮތުން އެއްބަސް ކަރާބަށް ނިސްބަތްވުމަށް މިއުނިސިޕަލް ކިބައިން ޖެނެރަލްގެ މައްސަލައިން، ދައުލަތުގެ ކަރާބަށް އިންޑިކޭޓް ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން ހަމަގައި ވަކިވި އަމުރުގެ ނުފޫޒުނުވަމުން މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް އެރުވުމުން އެދިވަޑައިގެން؛

މައްސަލަ ހުށަހެޅި މީހާއަށް ކުރިމަތިވާ ގެއްލުމަކީ ނިމޭ ޙުކުމަކުން ޙިމާޔަތް ލިބިދޭ ފަރާތްތަކާއި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކާއި މިވަގުތަށް ދެނެގަނެވެން ހުރި ވާޤިޢާތަކުން އެނގެން އޮތްގޮތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ވަގުތީއަމުރެއް ނެރެދިނުމާމެދު ޝަރީޢަތުން ބަލާނީ، ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމްކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން 4 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އަސާސީ 03 ޝަރުޠުތަކާއި، ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގައި ބަލަންޖެހޭކަމަށް އެޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ހަމަތަކާއި، 'ޝަރީޢަތްކުރުމާ ބެހޭގޮތުން ހެދިފައިވާ ޤަވާއިދު (6)' ގެ 295 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، އިންސާފުގެ ހަމަތަކުގެ (Equity) މައްޗަށް ކަމާއި، އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އާއްމު 03 ޝަރުޠުތަކީ ވަގުތީ އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތަކީ އެފަދަ އަމުރަކަށް އެދުމުގެ ސިފަ (capacity Legal) ލިބިގެންވާ ފަރާތަކަށް ވުމުގެ އިތުރުން، ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭފަރާތަކަށް ވަގުތީ އަމުރެއް ދޫކުރުމުގެ ޙާޖަތު ގޮތުން ހިމާޔަތްދޭންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުޙަލާގެ އާއްމު އިސްތިޙްޤާޤު (Fumus boni (juris ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ޤާއިމުވުމާއި، ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމަކާނުލައި އަސްލު މައްސަލައިގެ ދައުވާ ވަކިވެގެން ހިނގައްޖެނަމަ ތަފާތުވާނެ ނުރައްކަލެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް (Periculum in mora) އަށް ވަގުތީ އަމުރަށް އެދުން ފަރާތަށް ކުރިމަތިވާނެ ކަމުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާކަމާއި؛

ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގައި ފުރިހަމަވާން ބަލަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އަސާސީ 03 ޝަރުޠަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މިމައްސަލައަށް ބަލާއިރު ސ. މަރަދޫގައި ގެސްޓްހައުސް އެއްޗެހިތަކުން ރޮނގުވެއްޔާކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ބަސް ބުނުމަށް ބަލާއިރު ދައުލަތާ ދިވެހި މީރު 07 ނޮވެންބަރު 2013 ވަނަ ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައި ވާކަމާއި، އިޖާރާގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދިވެހިބަހާއި ވަގުތީ ހެކިބަސް މިސްރާބެއް ރާއްޖެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11

ފެބުރުއަރީ 2016) ސިޓީން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަމަށް މިއުނިވަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ފަރާތުން ވަކީލަކަށް އިސްތިޢުނާފުކުރި ފަރާތާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ފަރާތުން ވަކީލަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަކީލު އަދުލުވެރިކަމާއި އެކަމުގެ ސިވިލް (Legal capacity) ގާބިލުކަމާ ޝަރީޢަތުން އެކަމުގެ އޮންނަކަމާއި، ވަކީލު އަދުލުއް މުއްދަތުގައި ހިމާޔަތްދިނުމަށް ޙައްޤު ލިބިގެން މަޖިލީހުން ރަށްޖެހުން ނުވަތަ ހައްޤު ކުރަކަށް އެއްވެސް ޤާނޫނެއް ނުވަތަ ޤަވާއިދެއް ގާއިމުވެފައިނުވާތީ، އެއްބަސްވުމުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއި. 15 ވަނަ މާއްދާ އާ އެއްބަސްވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވަކީލު އަދުލުވެރިކަމާއި ވަކީލު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޙައްޤުތަކަކާއި ފުރުޞަތު ދޭން ކަންކަމުގެ ވަކާލާތު އެކަމުގެ ނުވަތަ ވަކީލު އަދުލުއް މުއްދަތުގައި ހިމާޔަތްދިނުމަށް ޙައްޤު ލިބިގެން ބަލާތަކީ ލިބިގެން މަޖިލީހުން ރަށްޖެހުން ބަލާ ޤާނޫނުގެ އިޖުރާއާތު ގާނޫނަކަށް ބޭރުގައި ގޯސްކަމާއި ގެނެސްދިނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވަކީލު ފުރުޞަތު ދިނުމަށް އިއްވާ ފުރުޞަތު ވަކީލު އަދުލު ނުވަތަ ނުދެވޭކަމުގައި ކަނޑައަޅައިކަން އެކަމުގެ އޮންނަކަމެވެ.

2- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަކީލު އަދުލު" އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވަކީލު އަދުލުވެރިކަމުގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެންގުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅި:

(ހ) ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަ ބަޔާ ގޮތުން އެދިފައިވާ ޤަވާއިދު (6) ގެ 295 ވަނަ މާއްދާގެ (4) (ހ) (4) ވަނަ ނަންބަރަށް ދިޔައީކަމުގެ ކުރިއަށް ނުޒުމް ނިސްބަތްވާފައިވާ އަދުލުއް ކަމަށްބެލި ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

(ނ) ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ އަސާސީ 3 ޝަރުތާއި ހިލާފަށް ނިންމާފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

3- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަގުތީ އަމުރު" އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް މިލެނިއަމް ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަކީ، އެނުކުތާތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އެކުންފުނީގެ ފަރާތުންނާއި މި އިސްތިއުނާފަށް ދަޢުވާ ރައްދުވާ އެބަރީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (ރީޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަގުތީ އަމުރު" އަކީ، މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ނަޒަރަކުން ވިސްނައި ބެލިއިރު، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

(ރ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ހުރުމަށް އެދިފައިވާ އަމުރަކީ ރީޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓްގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބްރުއަރީ 2016) ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވިދާނެ ހާލަތްތައް ދެފަރާތުގެ ފަހުގައި ނަގާކަމަށް، ހިމާޔަތް ޖެހިގެން މަޤުބޫލު ބައެއްފަހަރު މިލެނިއަމް ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދެފަރާތުން ބަދަލުކުރުވިފައިވާ އެއްގަމުގައި ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ޙައްޤުތަކާއި ކުރިއަށްގެންދާ މަޝްރޫޢުތަކާއި އަދި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ބޭއްވި މަޝްވަރާގެ އިންޓަރވިއު ނުކުރުވާ ޓަކައި ބޭނުންވާ މިއީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދާނެ ކަމަށް، އަދި މިލެނިއަމް ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ހުރަސް ނާޅާ ގޮތަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި

ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިމެންދެން ރިޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރެޜަރީގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބުރުއަރީ 2016) ސިޓީއަކުން ޢަމަލުކުރުން ފަސް ކުރުމަށާއި، 11 ފެބުރުއަރީ 2016 ދުވަހުގެ ފަހުން ދައުލަތުގައި ބުނެފައިވާ ޓޭކްސިވޭ އެއަރޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އެއްވެސް މުޢާމަލާތެއް ކޮންޓްރެކްޓާ ނަމަ އުމުރާނީމަގާއި ތަންފީޛު ކުރުމުގެ ގޮތުން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރެޜަރީގެ މައްޗަށާއި، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތުން އަންގައި ދެމީ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް މިނިސްޓްރީ ކުރިބަލް ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާ ގޮތަށް އެދިފައިވާތީ؛

މި ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ބަލަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރައްވާ އަސާސީ 03 ޝަރުތުތައް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު ކުރެވުނު ބަލާއިރު ނ. ގާފަރުގައި ޓޭކްސިވޭ އެއަރޕޯޓެއް ތަރައްޤީކޮށް ހިންގުމަށް ޢިއުލާނުކޮށް ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެ ދައުލަތާ ދެމެދު 07 ނޮވެންބަރު 2013 ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައި ވާކަމާއި، ރިޖަނަލް އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރެޜަރީގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބުރުއަރީ 2016) ސިޓީން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވިފައި ކަމަށް ބުނެފައިވާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެގެން އަންގާފައިވާކަން އެނގެން އޮތުމުން ބުނެފައިވާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެފައިވާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެގެން ދެވޭ ގޮތުގެ އަމުރަކަށް އެދިގެން ސިޔާސީ (Legal capacity) ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކުން ޝަރީޢަތަށް އެނގެން އޮންނަކަމާއި، ވަގުތީ އަމުރެއް ދޫކުރިޔަސް ގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލައިގެ ޙައްޤު ނުލަބަ ގޮތުން މަޙްކަމާއި އަދާލަތުގެ އިސްތިޤާމަތު ދެކޮޅު ޤާނޫނީ އަސާސީގައި ބުނެފައިވާ ފަރާތްތަކުން ދިމާވި ހާލަތް 5 ވަނަ މާއްދާއާއި 15 ވަނަ މާއްދާ އާ އެއްގޮތަށް މުޢާމަލާތް ކުރަންޖެހޭ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެގެން އަމަލުކުރެވޭ ގޮތެއް މިވަގުތަށް ހުރަހަކަށް ވެއްޖެނަމަ ފިޔަވަޅު އެޅޭނެ ގަވާއިދުތަކާއި ފުރިހަމަ ކަންކަމުން ސާފުކުރެވޭ އެނގެން ނެތުމުން ވަގުތީ އަމުރެއް ދޫކުރިޔަސް ގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލައިގެ ޙައްޤު އެއްގޮތަށް އިޖުރާއާތު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ގޮތްގޮތަށް ފެންނާތީ މިނިވަން ހިނގަމުންދާ ބެލުމަކީ ސަބަބެއް

ކަމަށްބަލައި މިޤާނޫނަށް ކުރިޔަށް ދުސްތޫރީބ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ވަކީލު އަމުރު ނުދެއްވުން ނިންމެވުމަކީ ކަނޑައަޅުއްވައިކަން އެއަދުރަކަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަކީ: ޝަރުޢީ ކޯޓަކުން ހުކުމުގެ މައްސަލައެއް ނިމުމުގެ ކުރިން އެ މައްސަލާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތަކުން ވަކީލު އަމުރެއް ނުވަތަ ވަކީލު ފުރަތަމައެއް އަޑުއިހުންތަކަށް އެދި އެ މައްސަލައެއް ހިނގަމުންދާ ކޯޓަކުން ހުކުރުވިދާނެކަމާއި، ވަކީލު އަމުރެއް ނުވަތަ ވަކީލު ފުރަތަމައެއް ނަގައިގެން ނަމަ، ޙުކުމް ކުރުމަކުން، އެކުރުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުނުވާނެ ހިގައިދާނެ ކަމަށް، ނުވަތަ މައްސަލާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް ދެކޭ ކަމުގައިވާނަމަ ކުރުމުގެ އަމުރު ކުރިމަތިވާ އިޖުރާއާތު ބާރު ކޯޓަކަށް ލިބިދީފައިވާކަން "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ގޮތުން ހުރިފައިވާ ގަވާއިދު" 6 ގެ 295 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން އެނގޭކަމާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި، ކޯޓުތަކުން ލިބިދީފައިވާކަމަށް ބެންވިދިޔަ އިޖުރާއާތު ބާރަކީ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނާޖާއިޒުގައި މުޢާމަލާތް ބާރެއް ދޭންޖެހޭކަމުގައި، އެފަދަ އަމުރެއް ނެރުމުގައި ކޯޓުން ފުރިހަމަކުރަން ބަލަންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކެއް ކަމަށާއި، އެގޮތުން:-

1) ވަކީލު އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް، ގާނޫނީ ގޮތުން ހައްޤެއް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލާއެއް ބައްދަލު ނުވާތަ ގާނޫނީ މަދުކަމެއް އޮތުމުގެ އިހުތިމާލު ފާޅުކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި ސާބިތުވެގެންވުން؛

2) ވަކީލު އަމުރު ނެރުމަކާ ނުލައި އަސާސު މައްސަލައިގެ ތަރުޖަމާ ލަސްވެގެން ހިނގައްޖެ ނަމަ ކުރިމަތިވާނެ (ވަކީލު އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް ބަލާނެތް ނުކެރޭވާ ފަދަ އަދި އިޞްލާހު ނުކުރެވޭވާ ފަދަ) ނުރައްކަލެއް އޮތުން؛

3) ވަކީލު އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަކީ އެފަދަ އަމުރަކަށް އެދުމުގެ "ސިފަތް" (capacity) ނުވަތަ ހައިސިއްޔަތު ގާނޫނީ ގޮތުން ލިބިގެންވާ ފަރާތެއް ކަމުގައިވުން؛ ކަމަށް އެ ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، އަދި ހަމަ އެފަދައިން ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ނުކުތުވާ ވަކީލު އަމުރުގައި، އަސާސީ މައްސަލައިގެ ހިމެނޭ މައްސަލާ ބައްދަލުން ނުވަތަ ގާނޫނީ

މަރުކަޒަށް އަސަރު ކުރަނިވި ފަދަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އެބައޮތް ސާބިތުކޮށް ނަޒާހަތުން ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެން ނުވާކަމަށް ވީމާ އިސްވެ ބުނެވުނު ސަބަބުތަކާ ހެދި ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޗާރަގ ކުރުވުން ނުކުތާތަކުގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަށް: އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ވަގުތީ އަމުރު ނެރުއްވުމުގައި، އެފަދަ އަމުރެއް ނެރުއްވުމުގައި ފުރިހަމަވާތޯ ބަލަންޖެހޭ ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އަސާސީ 03 ޝަރުތު މި މައްސަލާގައި ފުރިހަމަ ވޭތޯ ބަލާއިރު ނ. މާފަރުގައި ޑޮމެސްޓިކް އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުން ހިންގުމަށް މިނިސްޓްރީއާއި ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ދަމަހައްޓާ ގޮތް 07 ނޮވެންބަރު 2013 ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައި ވާއިރު، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރައްވާފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓް އެއަރޕޯޓްސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓްގެ ނަންބަރު 448/PRIV/2016/13 (11 ފެބްރުއަރީ 2016) ސިޓީން މިނިސްޓްރީއަށް ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަންގަވައިފައިވާ ބާޠިލުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީއަށް ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި އެފަދަ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް އެދުމުގެ ހައިސިއްޔަތު ނުވަތަ ބިޒިނަސް އެކަށީގެންވާ ލިބިގެންވާ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް،

އިސްވެ ބުނެވިދިޔަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީއާއި ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ހަވާލުކުރެވިފައިވާ އެއަރޕޯޓްގެ އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވާކަމަށް، އެ މަސައްކަތް ފެށުމަށްޓަކައި އެ ކުންފުނީގެ ފައިސާން ތަރައްޤީކުރިކަމާއި ވެފައި ވިޔަދަވެސް، އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެއަރޕޯޓްގެ ޚިދުމަތް ދޭން ފެށުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚަކީ މައްސަލަ ނިމިދާނެ ކަމަށް މިނިސްޓްރީއާއި ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ބަދަލުވެއްޖެ އެއްބަސްވުމާއި، މި މައްސަލާގައި ދަށު ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ މިނިސްޓްރީއާއި ކެޕިޓަލް ޑޮނޯޖަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލަ ޚައްޤު ކޮށްވާކަމަށް ބެލުމާއި އެކު ހަމަ ކޯޓާ ކަމަށް ތިނުވަނައިރު، ވަކި އަމުރެއް އެދި ހުރަހަކާ މައްސަލައަކަށް ގެނެސް، އެއަމުރަށް ބިނާކޮށް ދަޢުވާކުރި ހިނގާފައިވާ

ކުރާފަދައިން އެއަމުރު ނެރުމުގެ ސަބަބުން އަނެއް ފަރާތަށް ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކަށް ވެސް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ޤަބޫލު ކުރެވޭއިރު، އަދި މިދާއިރާގައި ކުރިއަށްދާ މައްސަލައިގެ ޑިފެންޑަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިބިދޭގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ ނިމޭ ހިނދަކަށް އެއަމުރު ނެރުއްވުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތަށް ލިބިދާނެ ގެއްލުންތައް ކުޑަ ކުރުމަށް ނުވަތަ ހިމާޔަތް ކުރުމަށް ގޮތަކާ ގުޅޭ އަމުރު ނެރުއްވުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެ ކަމަށްބަލައި، މި މައްސަލާގައި ވަކި އަމުރު ނެރުމުން ހިމާޔަތްކުރެވޭ މިންވަރާއި ކުރިމަތިވާނެ ގެއްލުމާއި ޢާއިލީ ލިބިދޭގެ މަސްލަހަތަށް ވެސް، އެ އަމުރު ނުނެރުމުން ހިމާޔަތްކުރެވޭ ޢަދަދާއި ކުރިމަތިވާ ބަރު ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ދައުލަތުގެ މަސްލަހަތު ބޮޑު ކަން ވަޒަން ކުރުމަށް އިންސާފުކުރަމެވެ.

އެހެންކަމުން މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މި ވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަކި އަމުރު" އަކީ ބާޠިލު، އެއަމުރު ނެރުއްވިފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާއާއި ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ގޮތުން ހިނގަމުންދާ ޤަވާއިދު 6 ގެ 295 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅައި ބާރުނުލިބޭގޮތަށް އުސޫލުތަކާ ހިލާފަށް ކަމަށް ބެލެވޭތީ ސަބަބުން ނޫނީ ކަމަށެވެ.

- ހުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަ ކުރެވުނު ކަންކަން ބާރުން ކުރެވުނު ޤަރާރު ހުކުމަކުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 408/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ނެރުއްވިފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR-1/VN/2016/5 "ވަކި އަމުރު" އަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށް މި ހައިކޯޓުގެ ބެލިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމް ކުރީމެވެ.